

Coherence of Historical Genre for Young People (between Fact and Fiction)

[Súvislosti historického žánru pre mládež (medzi faktom a fikciou)]

Eva Vitezova

DOI: 10.18355/XL.2015.08.03.49-56

Anotácia

Štúdia sa zaoberá špecifickosťou historickej prózy, ktorým je oscilovanie medzi faktom a fikciou. Historická próza v pravom zmysle slova je literárne podanie, ktorého dej sa odohráva v minulosti tak vzdialenej, že o nej nemáme vedomie zakladajúce sa na vlastnej pamäti alebo na správach starších súčasníkov. Tvorba textov v historickom žánri je pohybom od histórie k fikcii. Prostredníctvom literárnej fikcie autorský subjekt realitu neopisuje, nereprodukuje, ale nanovo ju tvorí. V štúdiu ponúkame potenciálnu typológiu historickej prózy (pre mládež): historická povesť, historická próza zachytávajúca kľúčové momenty slovenských národných dejín, dobrodružno-historický román, životopisný román, literatúra faktu.

Kľúčové slová

fakt, fikcia, povesť, historická próza, dobrodružno-historický román, životopisný román, literatúra faktu

Fakt a fikcia v historickom žánri

Prostredníctvom vzájomných vzťahov medzi faktom a fikciou možno pochopiť a interpretovať tak vývin literárnych druhov a literárnych smerov, ale i charakter a bytie literárnych žánrov. Tvorca literatúry fakt nepreberá v nezmenenej podobe, ale hľadá si priestor pre osobnú realizáciu v medzerách či medzipriestoroch medzi faktami, hľadá fakt ako vnútornú rozpornosť vo veciach, ako udalosť ponúkajúcu problém na riešenie. Historické fakty sú základným predmetom záujmu historiografie a týmto pomenovaním v nej označujeme minulé prejavy existencie a činnosti človeka a celej ľudskej spoločnosti. Tieto fakty svojím spôsobom predstavujú a odrážajú historické pramene a ich štúdiom historická veda smeruje k poznatkom o minulej objektívnej realite, ktoré sa v tomto vednom odbore označujú ako historiografické fakty. Tvorivá činnosť autora historického prozaického diela (pre mládež) stojí na jednej strane v blízkosti rozhladeného historika, na druhej strane sú pre ňu príznačné špecifické zákonitosti tvorby literárneho umeleckého „výtvoru“, artefaktu. Dôraz tu stojí na slove „výtvor“, slove, ktoré v značnej miere korešponduje so slovami výmysel, fikcia, domýšľanie, teda s tým, čo sa bezprostredne dotýka modelovania sveta a života v literárnom diele. René Bilik (2008: 19) tvrdí, že „...z hľadiska vzťahu historiografie a umeleckej literatúry je tvorba textov v historickom žánri pohybom od histórie k fikcii“. V historickej próze dokumentárna funkcia literárneho diela vystupuje v podobe preferencie historického faktu, ktorý sa vyznačuje vymedzeným štatútom objektívne a preukazne daného, zaznamenaného, overeného, potvrdeného. Pritom „domýšľanie a vymýšľanie detailov v historickej próze, ktoré je z prirodzených dôvodov nevyhnutné, býva spravidla aspoň v koncepcnej zhode s faktickými danosťami rozprávanej histórie. Princípy fabuly, sujetu, tvaru ostávajú však na prvom pláne. Fakt ostáva faktom, ale ako prvok fabuly, sujetu, tvaru“ (Miko, 1991: 149).

Slovo fikcia vo filozofickom chápaní znamená určitý predpoklad, ktorý môže slúžiť ako metodický prostriedok alebo hypotéza v priebehu poznávacieho procesu. Z literárneho hľadiska fikcia súvisí s otázkou tzv. pravdivosti literárneho

diela, v najkrajnejšom prípade ide teda o akúkoľvek nezhodu so skutočnosťou. Fikcia označuje celý významový komplex literárneho diela odlišný od empirickej mimoliterárnej skutočnosti, čím sa potom rozumie v súlade s etymológiou výrazu to, čo pomenujeme aj v literatúre frekventovaným slovom – „výtvor“ (Vlasin, 1977: 112). Modelovanie obrazu sveta v texte sa v literatúre stáva výsostne individuálnym tvorivým aktom a výsledok tejto tvorby sa prezentuje ako literárny artefakt. Literárna fikcia je charakteristická vlastnosť sveta modelovaného v literárnom diele spočívajúca v tom, že tento je vytvorený „výmyslom“ autora. Niektoré prvky literárnej fikcie (napr. spoločenské reálie, historické udalosti, topografické dominanty atď.) môžu vykazovať niektoré zhodné črty s určitými úkazmi skutočnosti, iné (literárne postavy) môžu zodpovedať potenciálnym predstaviteľom zastupujúcim určité odvetvia ľudskej činnosti alebo spoločenské zoskupenia, s ktorými sa čitateľ stretáva v každodennom živote, a ďalšie (napr. zauzlenie akcie) majú výslovne kompozičný charakter. No nielen jednotlivé prvky sveta zobrazovaného v diele, ale aj literárne dielo ako celok sa svojou vlastnou umeleckou štruktúrou vzťahuje na ľudskú skúsenosť a skutočnosť, na osobné zážitky, spoločenské udalosti, historické procesy. S odkazom na tento moment, tzn. na prítomnosť a dôležitosť fiktívnej vrstvy popri vrstve historickej fakticity v historickom románe, môžeme historický žáner definovať ako žáner určený predovšetkým tematickým hľadiskom, tzn. zameraním na deje minulých čias, a materiálom, ktorého základ tvoria historické fakty a reálie, ktoré majú evokovať obraz daného historického obdobia, a to aj prostredníctvom fiktívneho príbehu a fiktívnych postáv. Historický žáner teda hodnotíme podľa historickej pravdivosti, čím však nemyslíme len „pravdivosť“ fabuly, ale aj vystihnutie dobového spôsobu života a myslenia.

Slovenská historická próza (napr. diela J. M. Hurbana, J. Kalinčiaka, L. N. Jégého, M. Kukučina, T. Vansovej) si v čítaní detí a mládeže nenašla ani v jednom prípade také miesto, ktoré by znamenalo presun niektorého diela do oblasti neintencionálnej literatúry pre deti a mládež. Isté ambície možno pripísať Jégého románu Adam Šangala. Pokiaľ ide o potenciálnu typológiu súčasnej historickej prózy pre mládež po roku 1945, prvým okruhom je historická povesť, druhým historická próza (najčastejšie román) zachytávajúca kľúčové momenty slovenských národných dejín, tretím dobrodružno-historický román, štvrtým životopisný román a ostatným literatúra faktu.

Historická povesť

„Možno to nie je celkom pravda, ale ani trošku to nie je nepravda.“ Týmito slovami končí Jozef Melicher jednu z povestí zo svojej knihy *Od Zobora po Sitno*. Vystihuje nimi azda najpresnejšie zmysel a obsah pojmu povesť a zároveň naznačuje to, ako treba povesti čítať a čo v nich treba hľadať. Povesť je teda z jedného uhla pohľadu skutočnou príhodou, ako ju prežíva a interpretuje slovesná folklórna tradícia, na druhej strane je vyjadrením „pravdy“ stojacej ďaleko od skutočnosti, čo je zasa výsadou slovesného umenia vo všeobecnosti. Dejinná existencia (reálne) v povesti nesvedčí o historickeosti námetu, je iba vonkajšková, formálna. Nejde tu o poznanie, ale „o fikciu, ... o pridávanie poetického čara historickým postavám. Konkrétne dejinné postavy sú iba akoby náhodnými nositeľmi povest'ovej štruktúry“ (Klátik, 1971: 63). Fantastika je – podľa J. Heldovej (1985: 12) – „neskutočno v estetickom zmysle, teda to, čo si možno predstaviť a čo nie je viditeľné zrakom všetkých, čo neexistuje pre všetkých, ale čo je vytvorené predstavivosťou, obrazotvornosťou ducha“. Fiktívne v historickej povesti je súčasťou reálneho, fantastické je súčasťou deja. Miera vzájomnej súvzťažnosti reálneho, fiktívneho a fantastického je aj estetickou mierou jej pôsobenia na príjemcu.

Historické povesti súvisia s významnými historickými udalosťami a postavami a vytvárajú dva veľké celky: prvý tvoria povesti bezprostredne spojené so slovenskými dejinami, druhý zasa povesti – rozprávania o starých časoch, späté s historicky identifikovateľným spoločenským a kultúrnym prostredím. Pre prvý celok sú príznačné tieto historické tematické okruhy: obdobie Veľkomoravskej ríše, vpád Tatarov na naše územie, obdobie vlády kráľa Mateja, obdobie tureckých vojen a nájzdov, prítomnosť husitských vojsk na Slovensku, povesti so zbojníckymi námetmi, tematika revolučných rokov 1848 – 1849 a Slovenského národného povstania. Druhý povest'ový celok vytvárajú viaceré námetové okruhy povestí, napr. o ľudovom pôvode mien ľudí, názvov a pomenovaní častí chotárov, hôr, vrchov, riek, osád, skál, ďalej o hradoch a zámkoch, o zaniknutých dedinách, jazerách, o pokladoch, o zakliatych rytieroch atď. Tieto povesti sa od predchádzajúcich, vzťahujúcich sa bezprostredne na slovenské národné dejiny, líšia aj tým, že sa vyskytujú aj v iných národných folklórnych tradíciách a fondoch. Ušľachtilý zbojník Robin Hood je vo svojich životných úsiliach predchodcom Jánošíka alebo Ondráša či Juráša, spiace vojsko nájdeme rovnako pod našim Sítom, ale aj v jaskyni pod nemeckou, lužickou, poľskou alebo českou horou, bielych panien chodí nekonečné množstvo po všetkých európskych hradoch a zámkoch atď. Tento povest'ový celok sa v jestvujúcej slovenskej odbornej literatúre zastrešuje pomenovaním „miestne“ povesti. Autori (spracovateľmi) historických povestí v slovenskom kontexte sú napr. Milan Ferko, Jozef Melicher, Ján Domasta, Jozef Horák, Anton Habovštiak, v súčasnosti Zuzana Zemaníková, Jozef Tatár, Peter Urban a iní.

Historická próza

Ako príklad historickej prózy nám poslúži prvá umelecká historická próza vo vývine slovenskej literatúry pre deti a mládež, historická novela Jozefa Cigera Hronského Sokoliar Tomáš (1932). Hronského dielo vychádza v čase, keď sa historická próza síce začínala vo veľkom pestovať, no jej tvorba „sa stala doménou netalentovaných autorov, ktorí detskú literatúru stále chápali len ako odnož didaktického pôsobenia...“ a ktorej základnými črtami „bola deskriptívna faktografia, dobrodružná osnova príbehu, neraz úplne zatlačajúca historickosť do pozície tematickej kulisy, literárske rozpracovanie povest'ových motívov, resp. motívov imitujúcich povest'ový materiál, literárny sujet, vyúsťujúci do moralizátorskej pointy, schematická profilácia postáv a štylistický verbalizmus“ (Sliacky, 1990: 197).

Vonkajším podnetom pre napísanie tohto diela je štúdia Jozefa Martinku Sokoliarstvo na Slovensku, uverejnená v Slovenských pohľadoch v roku 1929. Ďalej je tu spomenutá časová zakotvenosť údajom „pred šesťsto rokmi“. Hronský teda čerpal historický faktografický materiál z odborného prameňa a jeho značnú časť transponoval do informatívno-vzdelávacej polohy. Tento zámer autora je potom rozšírený predovšetkým o živú panorámu stredovekého života na hradoch a zámkoch a v príbytkoch poddaných. Príbeh o chlapcovi – sokoliarovi Tomášovi, ktorý feudálnemu pánovi Balážovi zmárnil besného loveckého psa a ktorý pred pomstou tohto krutého pána uteká do hlbokých hôr, kde sa dostáva do ochranných rúk starého Varčičaka, múdreho a dobrého človeka, sa postupne pretavuje z polohy sociálneho konfliktu do polohy morálneho konfliktu. Morálne kvality tohto človeka sa prejavujú v sprievodných krízových situáciách, najmä však v jeho vzťahu k ďalšiemu sokoliarovi – zločinnému Ifokovi. Celý príbeh končí zmierlivo v duchu filozofie odporovania zlu nenásilím: sokoliar Tomáš odchádza s mladým pánom Oguzom na hrad jeho otca, pána župana Donča. Základným zmyslom Sokoliaru Tomáša „nie je hľadať v minulosti analógie bytostných problémov súčasného človeka a spoločnosti. Historickosť nie je tu iba zvláštnou podobou a konkretizáciou všeobecne ľudského a nadčasového. Je východiskom i cieľom zobrazenia“ (Poliak, 1970: 119).

V historickej novele J. C. Hronského sa stretávame aj s jedným zaujímavým javom, a to s tým faktom, že v historickej próze určenej pre mládež ide väčšinou o dospelého, nie detského hlavného hrdinu. Z nadpisu prózy je zrejmé, že protagonistom Hronského prózy je sokoliar Tomáš. Skutočným hrdinom je však Varčiak – je nositeľom kladnej myšlienky novely a jedným zo zjednocujúcich prvkov epického obrazu. Druhým je rozprávač, ktorý stojí nad hlavnou postavou a má nad všetkým náležitý dohľad a rozhľad. V literatúre pre dospelých v rozpätí rokov aktívnej umeleckej činnosti J. C. Hronského pretlačili sa do popredia dva najproduktívnejšie typy historického žánru: dobrodružno-morálny (Hrušovský, Nižnánsky) a baladický (Hronský, Gráf, Rysuľa), spätý s prejavmi literárneho naturizmu. Ich spoločnou ideovou platformou sa stala koncepcia národného historizmu. V literatúre pre deti a mládež medzivojnového obdobia podobnú typológiu robiť nemožno, pretože absentovalo širšie spektrum titulov. V neskoršom období sú autormi historických románov pre mládež napr. Jozef Horák alebo Zuzana Kuglerová.

Dobrodružno-historický román

Jana Nemcová, ktorá sa zaoberala problematikou dobrodružno-historického románu, charakterizovala túto žánrovú formu historickej prózy takto: „Ak je východiskovým motívom dobrodružná fantázia a cieľovým hodnotové poslanstvo, ak je primárna zábavná funkcia, ale sleduje sa aj aspekt poznania, ide o typ historicko-dobrodružný. Tento žáner nelimituje rozlet fantázie a nepočíta s odpoveďou na zásadné – hoci často znepokojujúce – ľudské otázky. Ponúka exkurz do histórie s tým, že stretnutie známeho sveta so svetom minulosti je iba hrou a výsadou autorovej imaginácie a fabulácie“ (Nemcova, 1996: 190). Výstavbovým prostriedkom sú súboje, tajné únosy, skryté vypočuté úklady a prekvapujúce udalosti, rozprávkoví hrdinovia.

Reprezentatívnym dielom tohto druhu je Dumasov román Traja mušketeri a dve jeho pokračovania (odohrávajúce sa po dvadsiatich a potom ešte po desiatich rokoch). Román zaujme rovnako kresbou francúzskej dvorskej a šľachtickej spoločnosti v 17. storočí, ako aj hlavnou postavou mladého gaskoňského šľachtica d'Artagnana, prvého pravého „supermana“ svojej doby, a jeho druhov: uhladeného, rozumného a rozvážneho Athosa, dobráckeho, obetavého a silného Porthosa a jemného vnímavého Aramis. Všetci štyria sú ľudsky priťažliví, vyznačujú sa bystrosťou, veľkorysťou, čo už sú vlastnosti veľmi blízke poetike ľudovej rozprávky, najmä ak položíme dôraz na ich morálku víťazstva dobra nad zlom, na prekonávanie všetkých prekážok, čo im stoja v ceste za ušľachtilým cieľom.

V slovenskom literárnom kontexte sa povahou uchopenia historickej látky približujú Dumasovi niektoré románové diela J. Nižnánskeho napísané v tridsiatych rokoch dvadsiateho storočia. Aj ony, podobne ako Traja mušketeri, vďačia za svoju čitateľskú popularitu viac mládeži než dospelým, ktorým boli pôvodne určené. „Zdrojom Nižnánskeho dodnes neslabnúcej obľúbenosti je schopnosť ľahko odvíjať vzrušujúce romantické deje v štýle rozprávky pre naivné dospelé deti, dychtiace po úniku z ubíjajúcej každodennosti do neskutočnej ríše nepremožiteľných hrdinov a nežných princezien,“ konštatuje sa o Nižnánskom a jeho historicko-dobrodružných románoch v Slovníku slovenských spisovateľov pre deti a mládež (Sliacky, 1970: 169). Tieto príbehy napriek dobovým reláciám a letopočtom nenavodzujú dobovú atmosféru, ba ani vedomie presne lokalizovanej historickej epochy. V podstate rozprávkoví sú i hrdinovia, vymodelovaní bez akýchkoľvek odtieňov: hrdina je rytier, zloduch – stelesnený diabol, poddaní síce trpia, no láska hory prenáša a dobro víťazí nad zlom. V poslednom čase sa tejto forme historického žánru (pre mládež) pri značnom zvýšení estetických kritérií na povahu faktu a výsledný umelecký tvar venoval P. Glocko. Ďalšími autormi sú napr. Zuzka Zguriška, Milan Ferko, Mária Ďuričková, Alta Vášová a Zuzana Kozičová.

Životopisný román

Teoretickými otázkami životopisného románu a životopisnej literatúry so zreteľmi na literatúru pre mládež sa zaoberal Vladimír Petrik v štúdiu K vývinovým formám životopisnej prózy. Konštatoval, že životopisná próza podlieha všeobecným zákonitostiam historického žánru, pričom sa sústreďuje na problém vzťahu medzi historickou osobnosťou a masami (ľudom), vzťahu medzi historickou a umeleckou pravdou, problém ahistorizmu, aktualizácie atď. Základné protirečenie, na ktorom je vybudovaná životopisná umelecká literatúra, podľa jeho názoru tvorí napätie medzi faktom a predstavou o tomto fakte, t.j. fikciou. „Tvorca sa prikláňa raz k vernému, historicky adekvátne interpretovaniu faktov, inokedy vkladá do objektu svojho výskumu predovšetkým vlastný výklad, usiluje sa o svojské, osobitné poňatie historickej osobnosti, často bez ohľadu na reálne fakty, ba neraz proti nim“ (Petrik, 1963: 52).

Novodobý životopisný román je nepriamym dedičom hrdinského eposu, počnúc od babylónsko-asýrskeho eposu o Gilgamešovi cez tzv. homérske básne a antickú historickú prózu. O tom, či má bližšie, resp. či patrí do oblasti historickej umeleckej prózy alebo do oblasti literatúry faktu, inokedy vkladá do objektu svojho zámer, resp. autorská stratégia, pre ktorú je príznačné to, či sa rozhodne položiť dôraz na zobrazovanie subjektu životopisného diela, tzn. na jeho životopisné vývinové zretele (napr. na určitý výsek z jeho života; ako reťaz činov, v ktorých je isté napätie a dynamika) alebo rozvíja objekt činnosti životopisného protagonistu, čiže to, čo robí, o čo sa usiluje, tú oblasť jeho pôsobenia, o ktorej rozvoj a rast sa sám významnou mierou pričínil. Tejto problematike sa okrem V. Petrika venuje aj Z. Klátik v práci Slovo, kľúč k detstvu. Klátik navyše k svojmu výkladu pripája aj schému typológie životopisu, z ktorej možno vyčítať, že pre literárny životopis, ktorý z hľadiska žánrov zastupuje predovšetkým román a novela, je príznakové epické rozprávanie, kronikárska kompozícia, fabula a psychologický alebo antropologický aspekt (Klátik, 1975: 186).

Pokiaľ ide o vlastné proporcie reálneho a fiktívneho v životopisnej forme historického žánru za dôležité treba pokladať aj zistenia M. Žilkovej (1976: 77 – 94) o stabilných a pohyblivých faktoroch životopisu. Podľa nej životopis je veľmi labilný literárny útvar, kde možno mnohé fakty pridávať a uberať bez toho, aby sa zmenil jeho charakter a podstata: autor si z jeho života vyberá také fakty, ktorými podopiera svoje tvrdenie, svoj názor, postoj. Ak ich nenachádza vo vlastnej subjektivej biografii, priberá si na pomoc fikciu, tzn. predstavu o potenciálnych faktoch ako jeden z najdôležitejších pohyblivých faktorov.

V slovenskej literatúre pre deti a mládež za modelové životopisné romány možno pokladať diela Ľuda Zúbka, Jozefa Horáka, Zlaty Dôncovej, Eleny Chmelovej a Nory Baráthovej.

Literatúra faktu

„Vedomie súčasnej mladej generácie je plné bielych miest historického mlčania. Nevstrebalo do seba pekne po poriadku ani individuálnu rodinnú minulosť, ani sociálnu minulosť,“ konštatuje vo svojej knihe *Étos a dejiny* Éva Ancselová (1984: 133). Na inom mieste túto myšlienku rozvíja: „Preto je možné, že táto nová generácia, vyrastajúca bez otrasov a vojny, ktorá by si mohla už „len“ osvojovať minulosť svojej rodiny a vlasti, je neistejšia a labilnejšia ako tí, čo vedľa, ako a prečo s nimi osud zmietať hore – dolu v historickom procese. Poznať odpoveď na „prečo“ ešte neznamená získať postačujúcu interpretáciu. Znamená len znalosť faktov“ (1984: 131).

Medzi čitateľmi historickej prózy je veľmi veľa tých, ktorí sa na ňu neďívajú ako na umelecký fenomén, ale ako na zdroj informácií, nenásilného poučenia o minulosti. Historická literatúra faktu si tiež nárokuje na umelecké ambície. A tak, ako na to poukazuje aj B. Dokoupil (1988: 78), stávajú sa svedkami procesov, pri ktorých

ani tak nedochádza k vytlačaniu jedného typu typom druhým, ako skôr k vzájomnému prelínaniu (alebo miešaníu) beletristických postupov.

Literatúre faktu patrí plná kompetencia odpovedať nielen na otázku „ako“, ale i na otázku „prečo“, v rámci ktorej v popredí stojí faktografia, hľadanie súvislostí medzi javmi minulosti, vášeň z objavovania alebo dobrodružstvo poznávania, predsa len táto del'ba polôh a prístupov je tu evidentná. Pre krásnu literatúru, do sféry ktorej patrí aj historická próza, fakty nie sú cieľom, ale prostriedkom k hlbšiemu pochopeniu človeka. Pri literatúre faktu poznávací a informačný úspech spočíva v autorovej schopnosti objaviť zaujímavé fakty a nájsť vhodný spôsob ich zre'azenia a prezentácie. Hranica medzi obidvoma týmito literárnymi typmi za istých okolností, napr. pri biograficko-historickej tematizácii, nie je taká ostrá, aby nemohlo dôjsť k vzájomným posunom, k vzájomnému ovplyvňovaniu, k vzájomnému preskupovaniu niektorých funkčných prvkov i postupov. Autori kníh literatúry faktu s historickou tematikou v slovenskom kontexte sú napr. Vojtech Zamarovský, Ludo Zúbek, Ján Juríček, Matúš Kučera, Dušan Kováč, Ján Hučko.

Záver

Špecifickosťou historickej prózy je prítomnosť dvoch dôležitých faktorov, súvisiacich s vnímaním a pôsobením literárneho diela. Je to oscilovanie medzi faktom a fikciou, ktoré tvorí základný výstavbový princíp z hľadiska tematizácie „životného sveta“ v literárnom diele. Tomuto zodpovedá aj samotná povaha literárneho diela, ktorá nezohľadňuje len nadväznosť na literárnu tradíciu, ale veľmi vážne reaguje aj na súčasnú literárnu situáciu v tomto smere, a to – v našom prípade – v špecifickej oblasti literatúry pre deti a mládež. V slovenských dielach s historickou tematikou určených pre mládež prevláda viac-menej priame pôsobenie, založené na priamej výpovednej hodnote historických faktov, ale aj na literárnej fikcii, orientujúcej sa jednoznačne na pravdivé vykreslenie historickej atmosféry doby, prostredia, ľudí a ich vzájomných vzťahov, udalostí a pod. Scenária historického času, priestoru a ducha je do istej miery individualizovaná záberom a zámerom autora zaujať stanovisko k historickej realite a k rešpektovaniu toho stanoviska doviest' aj čitateľa.

References

- ANCSELOVA, E. 1984. Etos a dejiny. Bratislava: Nakladateľstvo Pravda.
- ANTON, T. M. 2012. Fiction and history on the prime literary attempts of the Icelandic letters. The representation from the past. In: *Revista de Literatura Medieval*, Vol. 24, pp. 141-153. ISSN 1130-3611
- BENES, B. 1990. Ceska lidova slovesnost. Praha: Odeon. ISBN 80-207-0181-8
- BILIK, R. 1992. Funkcia historického faktu v texte historického znanru. In: *Slovenska literatura*, vol. 39, n. 6, pp. 461 – 470. ISSN 0037-6973
- BILIK, R. 2008. Historicky znaner v slovenskej proze. Bratislava: Kalligram a Ustav slovenskej literatury SAV. ISBN 978-80-8101-137-5
- CULLER, J. 2005. Studie k teorii fikce. Praha – Brno: UCL AV CR. ISBN 80-85778-46-7
- CORPORAAL, M. 2010. From golden hills to sycamore trees: Pastoral homelands and ethnic identity in Irish immigrant fiction, 1860-75. In: *Irish Studies Review*, Vol. 18, Issue 3, pp. 331-346. ISSN 0967-0882
- DOKOUPIL, B. 1988. Cas cloveka, cas dejin. Poznamky k vyvoji ceske historicke prozy 1966 – 1986. Praha: Ceskoslovensky spisovatel.
- ECO, U. 2013. Zpoved mladeho romanopisce. Praha: Argo. ISBN: 978-80-257-1028-9

- GENETT, G. 2007. Fikce a vyprávění. Praha – Brno: UCL AV CR. ISBN 978-80-85778-00-7
- HELDOVA, J. 1985. V risi obrazotvornosti. Praha: Albatros.
- HRABAK, J. 1973. Poetika. Praha: Československý spisovatel.
- HRONSKÝ, J. C. 1969. Sokoliar Tomas. Bratislava: Mlade leta.
- CHAMBERS, S. 2010. When the drumbeat changes. In: Rethinking History, Vol. 14, Issue 1, pp. 151-158. ISSN 1364-2529
- JAKUBOVSKA, V. 2014 Multicultural communication and its specifics in the literature. In: XLinguae : European Scientific Language Journal, Vol. 7, Issue. 2, pp. 45-60. ISSN 1337-8384
- KLATIK, Z. 1971. Krajina plna detstva. Hronského tvorba pre mladez. Bratislava: Mlade leta.
- KLATIK, Z. 1975. Slovo, kluc k detstvu. Dielo, druh, kontext v tvorbe pre mládež. Bratislava: Mladé letá
- KUBICEK, T. 2001. Semiotika znanu historicke fikce. In: Ceska literatura, vol. 59, n. 5, pp. 655 – 677. ISSN 0009-0468
- LESCAK, M. – SIROVATKA, O. 1982. Folklor a folkloristika. O ludovej slovesnosti. Bratislava: Smena.
- LUKACS G. 1976. Historicky roman. Bratislava: Tatran.
- MELICHER, J. 1998. Od Zobora po Sitno. Historicke povesti a folklorne crty z juzneho Slovenska. Bratislava: DONY. ISBN 80-968087-1-0
- MIKO, F. 1991. Fakt v literature – literatura faktu. In: Zanrove aspekty textu literatury pre deti a mladez. Bratislava: Mlade leta, pp. 146 -159. ISBN 80-06-00216-9
- MOCNA, D. – PETERKA, J. a kol. 2004. Encyklopedie literarnich znanu. Praha – Litomyšl: Paseka. ISBN 80-7185-669-X
- NEMCOVA, J. 1996. Putovanie do hlbín času... a historicko-dobrodruzneho znanu. In: Zanrove hodnoty literatury pre deti a mladez III. Nitra: VSPg, pp. 177 – 191. ISBN 80-8050-072-X
- PETRIK, V. 1963. K vyvinovym formam zivotopisnej prozy. In: O umelecko-naucnej literature. Bratislava: Mlade leta, pp. 51 – 61.
- POLIAK, J. 1970. Vzdelavaci aspekt v historickej proze (Jozef Ciger Hronsky: Sokoliar Tomas). In: Dieta, literatura, autor. Interpretacie. Bratislava: Mlade leta, pp. 117 – 128.
- PREDA, D. 2014. Compassion as remedy against violence and fanaticism: Thoughts on Borges and Oz . In: Revista Transilvania, Issue 7, 2014, pp. 83-85. ISSN 02550539
- SLIACKY, O. 1990. Dejiny slovenskej literatury pre deti a mladez do roku 1945. Bratislava: Mlade leta. ISBN 80-06-00150-2
- SLIACKY, O. a kol. 1970. Slovník slovenských spisovateľov pre deti a mladez. Bratislava: Mlade leta.
- STEVCEK, J. 1989. Dejiny slovenskeho romanu. Bratislava: Tatran. ISBN 80-222-0036-0
- VITEZOVA, E. 2005. Vyznamove a zanrove charakteristiky povesti. Bratislava: OG – Polana. ISBN 80-89192-25-4
- VLASIN, S. a kol. 1977. Slovník literarni teorie. Praha: Československý spisovatel.
- WALDNEROVA, J. 2013. Transworld identities and contemporary literature. In: XLinguae: European Scientific Language Journal, Vol. 6, Issue 3, pp 2-10. ISSN 1337-8384
- ZAPLETAL, Z. 1986. K promenam a tendencim zivotopisne prozy. Zlaty maj, n. 8, pp. 450 – 453.
- ZILKOVA, M. 1976. Zivotopis a zivotopisne fakty v literarnej historiografii. In: Biografistika v systeme literarneho vzdelania. Dolny Kubin – Nitra: Literarne muzeum P. O. Hviezdoslava – KLKEM, pp. 77 – 94.

Words: 3503

Characters: 25 217 (14,01 standard pages)

Prof. PaedDr. Eva Vitezová, PhD.

Department of Slovak Language and Literature

Faculty of Education, Trnava University in Trnava

Priemyselná 4

P. O. Box 9

918 43 Trnava,

Slovak Republic

eva.vitezova@truni.sk